

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА, ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ТА ПРАВОВИХ УЧЕНЬ; КОНСТИТУЦІЙНЕ, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

УДК 340.134 (477)

DOI 10.31732/2708-339X-2023-09-10-16

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В ПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КИРИЛА ТРИЛЬОВСЬКОГО

Француз А. Й.,

*Герой України, Заслужений юрист України,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри державно-правових дисциплін Університету «КРОК»,
вул. Табірна, 30-32, м. Київ, Україна, 03113,
e-mail: AnatoliyFJ@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-2861-1252>*

UKRAINIAN QUESTION IN POLITICAL ACTIVITY OF KYRYLO TRYLOVSKYI

Frantsuz A. Yo.,

*Hero of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine,
Doctor of Laws, Professor,
Professor of the Department of State and Legal Disciplines of "KROK" University,
Tabirna St., 30-32, Kyiv, Ukraine, 03113,
e-mail: AnatoliyFJ@krok.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-2861-1252>*

Анотація. У статті розкривається діяльність Кирила Трильовського як захисника прав українського населення Галичини. Зазначено, що діяч брав активну участь у публічних виступах на численних зборах та мітингах, де систематично порушував важливі питання щодо відстоювання прав та свобод рідного народу. Наголошено, що адвокат брав участь у створенні різного роду товариств та організацій (товариства «Народна спілка», «Народна Воля»), які працювали на користь інтересів простого народу.

Розкрито діяльність К. Трильовського як учасника Русько-української радикальної партії – першої політичної сили серед галицьких українців, яка обрала у своїй діяльності європейські орієнтири. Вказано, що центральним завданням діяльності партії вважалось утворення окремої політичної території з частин Галичини та Буковини з якнайширшою автономією. В умовах австрійського панування партія проголосила важливим завданням вибороти для населення таке становище, щоб воно мало цілковиту політичну свободу та рівноправність з іншими народами імперії.

Охарактеризовано погляди К. Трильовського на тогочасне земельне, виборче та податкове законодавство, зокрема представлено ідеї громадського діяча, які репрезентували його україноцентричну позицію та орієнтувалися на захист прав і свобод місцевого населення. Розглядаючи питання земельного і податкового законодавства, діяч неодноразово наголошував, що селяни не повинні одночасно сплачувати податки ні з окремої хати, де вони проживають, ні з окремої ділянки, а натомість сплачувати до державної казни тільки один із зазначених.

Закцентовано на активній парламентській діяльності Кирила Трильовського, зокрема на його виступах і промовах, які торкалися найрізноманітніших форм порушення чинного законодавства, законних прав та інтересів громадян крайовими та місцевими органами влади.

Ключові слова: Русько-українська радикальна партія, товариство «Народна Воля», Кирило Трильовський, законодавство (земельне, податкове та виборче), правозахисна діяльність, українське державотворення, Галичина.

Формул: 0, **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 13.

Abstract. The article reveals the activities of Kyrylo Trylovskiy as a defender of the rights of the Ukrainian population of Galicia. It is noted that the activist took an active part in public speeches at numerous meetings and rallies, where he systematically raised important issues of defending the rights and freedoms of his native people. It is

emphasized that the lawyer participated in the creation of various types of societies and organizations (the societies «Narodna spilka», «Narodna Volia»), which worked for the benefit of the interests of the common people.

The activities of K. Trylovskiy as a member of the Ukrainian Radical Party - the first political force among Galician Ukrainians, which chose European orientations in its activities - were revealed. It is indicated that the central task of the party's activity was the formation of a separate political territory from parts of Galicia and Bukovyna with the widest possible autonomy. In the conditions of Austrian rule, the party declared it an important task to win for the population such a position that it would have complete political freedom and equality with other peoples of the empire.

The views of K. Trylovskiy on the land, election and tax legislation of that time are characterized, in particular, the ideas of the public figure are presented, which represented his Ukrainian-centric position and focused on the protection of the rights and freedoms of the local population. In particular, considering the issue of land and tax legislation, the activist repeatedly emphasized that peasants should not simultaneously pay taxes either from a separate house where they live, or from a separate plot, but instead pay only one of the specified to the state treasury.

Emphasis is placed on the active parliamentary activity of Kyrylo Trylovskiy, in particular, on his speeches, which touched on the most diverse forms of violation of the current legislation, legal rights and interests of citizens by regional and local authorities.

Keywords: Rus-Ukrainian radical party, «Narodna Volia» society, Kyrylo Trylovskiy, legislation (land, tax and election), human rights activities, Ukrainian state formation, Galicia.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, ref.: 13.

Постановка проблеми. Упродовж багатьох століть становлення української державності відбувалося завдяки активній діяльності патріотично налаштованої української інтелігенції, яка використовувала правові, освітні, соціально-культурні інструменти з метою відстоювання прав і свобод українського населення. До числа таких борців належить український політичний діяч, правозахисник, адвокат К. Трильовський, який підпорядкував своє життя відстоюванню інтересів простого населення Галичини. Вивчення історико-правового досвіду самовідданої діяльності К. Трильовського є важливою складовою дослідження боротьби українського народу за свою незалежність, самоідентичність та унікальність, що в умовах воєнної агресії Російської Федерації набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні напрями діяльності Кирила Трильовського були предметом вивчення та дослідження таких науковців, як: Т. Андрусак, С. Баран, А. Бойчук, Л. Бойчук, І. Головацький, В. Кульчицький, В. Костицький, М. Петрів, О. Святоцький та інші. Дослідники ґрунтовно проаналізували суспільно-політичну та правову діяльність К. Трильовського. Проте його правозахисна практика щодо відстоювання інтересів українського населення Галичини та Буковини

потребують, на наш погляд, глибшого розкриття.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. На сьогоднішній день у вітчизняній історіографії недостатньо уваги приділяється ролі і значенню персоналій у розбудові української державності, професійна діяльність яких значною мірою впливала на становлення вітчизняної державності і права. До таких осіб належить видатний український адвокат і громадсько-політичний діяч Кирило Трильовський.

Формулювання цілей статті. Мета статті – проаналізувати правозахисну діяльність Кирила Трильовського, яка спрямовувалася на відстоювання прав українського народу у період роботи адвоката в Русько-українській радикальній партії та керівництва товариством «Народна Воля».

Виклад основного матеріалу. Кирило Трильовський є однією з ключових постатей українського суспільно-політичного та громадського життя західноукраїнських земель кінця XIX – початку XX століття. У вітчизняному національно-визвольному русі він став одним із творців ідеологічної основи діяльності Української радикальної партії та здійснив помітний вплив на становлення вітчизняної політичної й правової думки того часу. Він належав до так званої «адвокатської доби» [2, с. 64] у розвитку

українського національного руху, тобто періоду, коли адвокати займали ключове становище в політичному, суспільному, культурному та економічному житті західноукраїнських земель [4, с. 217].

Кирило Йосифович Трильовський народився 6 травня 1864 р. у селі Богутин на Золочівщині в сім'ї священика. Його шкільні роки пройшли у Золочеві й Бродях, а згодом у гімназії в Бродях та Коломиї [1, с. 126]. Ще в період навчання він належав до таємного учнівського гуртка. Згодом здобував вищу освіту як студент юридичного факультету Чернівецького, а потім і Львівського університетів [10, с. 154]. Під час навчання у Львівському університеті був головою українського студентського товариства «Академічне Братство» (1888-1890), що стало передумовою його майбутньої політичної діяльності [12, с. 432].

Аналізуючи питання захисту прав українського народу в політичній спадщині К. Трильовського, варто відзначити, що воно детально простежується в контексті його активної державницької позиції. Ще з 1884 р. діяч бере активну участь у публічних виступах на численних зборах та мітингах, де систематично порушує важливі питання щодо відстоювання прав і свобод рідного народу. Зокрема, адвокат брав участь у створенні різного роду товариств та організацій (товариства «Народна спілка», «Народна Воля»), які працювали на користь інтересів простого народу [8, с. 61]. Особливу увагу Трильовський приділяв захисту прав селян, які піддавалися систематичним утискам з боку австро-угорської влади. Так, агітуючи за загальне виборче право, громадський діяч відстоював ідею щодо безоплатної передачі селянам земельних наділів та припинення зловживань стосовно них з боку місцевої адміністрації. Паралельно він закликав до боротьби проти клерикалізму [3, с. 30-31].

Поряд із активною правовою діяльністю, чимало уваги він зосереджував на суспільно-політичних і

культурно-просвітницьких справах. Зокрема, у 1884 році К. Трильовський став одним із засновників читальні «Просвіта» на Снятинщині [11, с. 48], діяльність якої спрямовувалася на поширення грамотності та підвищення рівня освіти місцевого населення.

У 1890 році було засновано Русько-українську радикальну партію (РУРП), першу політичну силу серед галицьких українців, яка обрала у своїй діяльності європейські орієнтири. К. Трильовський як учасник РУРП на публічних заходах закликав місцеве населення приєднатися до політичної програми партії та масово відстоювати права й свободи місцевого народу, захищаючи їх від зловживань місцевих чиновників. Зауважимо, що політична програма партії відображала вкрай актуальні питання того часу. Зокрема, центральним завданням у діяльності партії вважалось утворення окремої політичної території з частин Галичини та Буковини з якнайширшою автономією. І хоча партія проголошувала широку автономію в межах усієї території України, однак, оскільки вона будувала свою діяльність на території західноукраїнських земель, то мова йшла насамперед про Галичину та Буковину. В умовах австрійського панування партія проголосила важливим завданням вибороти для населення таке становище, щоб воно мало цілковиту політичну свободу та рівноправність з іншими народами імперії [7, с. 32].

З огляду на це РУРП домагалася, щоб Галичина була поділена на дві частини: західну польську та українську. До української частини Галичини мала бути приєднана частина Буковини, на якій проживає українське населення, щоб на основі такого поділу створити окрему українську провінцію з окремим сеймом, і щоб у ній офіційно була запроваджена українська мова як державна.

Важливим результатом діяльності Кирила Трильовського була участь у створенні товариства «Народна Воля», робота якого спрямовувалася на захист прав українського населення з використанням юридичних

інструментів. Певним підсумком діяльності «Народної Волі» стало скликання у Коломиї 12 грудня 1897 р. п'ятих зборів товариства. Участь у заході взяло близько 800 жителів краю. На переконання її керівника К. Трильовського, важливою метою діяльності товариства в цей період мала стати політична просвіта населення краю. Саме політичне усвідомлення та організація селянства визначалися прерогативою у діяльності організації. Водночас члени товариства вважали перемогою запровадження п'ятої курії під час виборів до Державної ради, оскільки Коломийський виборчий округ цієї курії охоплював майже всі прилеглі повіти (Богородчанський, Городенківський, Коломийський, Косівський, Надвірнянський та Снятинський). На зборах обрано новий керівний склад політичного товариства у кількості дев'яти осіб, а головою призначено К. Трильовського, заступником П. Лаврука, секретарем П. Терпелюка, касиром Л. Бачинського [9, с. 134].

Обстоюючи державницькі ідеї, К. Трильовський акцентував увагу на реформуванні громадського самоврядування. На його переконання, новаторства Австрійської влади стосовно реформування місцевого самоуправління не відповідали інтересам українського населення країни, оскільки чітко простежувались тенденції до домінування інтересів заможних верств населення. Він наголошував, що наслідком реформування місцевого самоврядування було злиття сільських громад у межах єдиної окружної громадської одиниці. Така організація суттєво порушувала права українських селян, які у цьому випадку, було б дуже важко відстояти на практиці. З таких позицій він наголошував на важливості рішень саме місцевої громади, переконуючи, що вїт повинен дослухатися і повною мірою виконувати рішення сільських представників. Крім того, діяч наголошував на запровадженні рівного виборчого права, акцентувавши, що вибори до місцевих органів самоврядування мають проходити на основі

загального, рівного, безпосереднього виборчого права.

Розглядаючи питання земельного і податкового законодавства, діяч неодноразово наголошував, що селяни не повинні одночасно сплачувати податки ні з окремої хати, де вони проживають, ні з окремої ділянки, а натомість сплачувати до державної казни тільки один із зазначених. При цьому найбільшій категорії місцевого селянства не повинні сплачувати жодних податків на користь держави. Він переконував, що розподіл земельних ділянок без погодження з місцевою громадою є неправомірним. Панські маєтки, пасовища й ліси повинні бути викуплені державою та передані у користування сільській громаді. Якщо ж такі земельні ділянки будуть розташовуватись біля населеного пункту, то місцева громада має бути першою у питанні щодо визначення розподілу майна. Усі робітники, які працюють у панських маєтках, у своїх правах повинні прирівнюватися за статусом до робітників, що працюють на фабриках і заводах, у тому числі й стосовно заробітної плати. Такі ідеї яскраво простежуються в його громадсько-просвітницькій діяльності того часу.

Слід зауважити, що питання реформування чинного на той час виборчого законодавства стало пріоритетним у діяльності товариства на початку ХХ століття. Товариство «Народна Воля» ініціювало проведення низки публічних заходів, де загальне виборче право ставало головною темою для обговорення. Зокрема акцентувалося на дотриманні загального безпосереднього і таємного голосування на виборах до різних рівнів законодавчих гілок влади, ліквідації куріальної системи та палати панів у складі Державної ради. За результатами засідань була розроблена низка резолюцій, зокрема звернення до депутатів Руського клубу в Австрійському парламенті щодо більш систематичного обговорення питання стосовно пропорційності кількості громадян, які мають право голосу при здійсненні виборчої кампанії у тому чи

іншому окрузі, висловлено публічне неприйняття нового кримінального закону, який передбачав заборону ведення політичної агітації напередодні виборів. Водночас закликали місцевих жителів брати більш активну участь у виборчому процесі, що забезпечило б належне представництво народних обранців у різного роду законодавчих органах влади Австро-Угорської імперії.

Потрібно зауважити, що далеко не всі публічні заходи, які були ініційовані товариством «Народна Воля» отримували схвалення місцевої влади. Річ у тому, що товариство на початку ХХ століття мало чималу кількість прихильників, а питання, які висувалися на публічне обговорення, часто несли загрозу для усталених традицій місцевої адміністрації. З огляду на це, місцева влада неодноразово намагалася заборонити публічні зібрання. Так, на 14 листопада 1906 року було заплановано чергове віче, а К. Трильовський озвучив перед місцевим керівництвом його порядок денний. З-поміж питань, які планувалося обговорити, було реформування чинного виборчого законодавства, аналіз соціально-економічного становища місцевого населення, заснування видавництва для друку радикальної літератури та визначення подальших перспектив діяльності організації. Такий порядок денний не був підтриманий місцевою владою, яка офіційно заборонила проводити цей захід. Очевидно, що місцева влада мала на це свої підстави через те, що питання щодо скасування чинного виборчого права, яке регулярно було ініційовано представниками радикального руху на публічних заходах, не приймалося місцевою адміністрацією, яку як правило уособлювали представники польської національності.

Окрім важливих політичних питань, на публічних масових заходах співорганізатором яких був К. Трильовський, приймався ряд актуальних рішень культурно-просвітницького та освітнього характеру. На вічі у Коломиї 17 жовтня 1909 року,

крім важливих ухвал суспільно-політичного характеру, чимало уваги було приділено проблемам порушення прав української мови у краї. У зв'язку з цим місцевим жителям рекомендувалось повідомляти про такі факти українських депутатів Державної ради, а також готувати відповідні петиції до міністерських органів Австро-Угорщини. Наголошувалося, що у тих громадах, де більшість населення становлять українці, повинні зосереджуватися виключно українські навчальні заклади, а тому навчання має вестися українською мовою з мінімальним впливом польської мови викладання. Мова йшла насамперед про учительські семінарії, середні, промислові, торговельні й господарські школи. Важливою є також позиція про те, що підходи до навчального процесу у міських та сільських школах не повинні відрізнятися. З метою якісного навчання необхідно для українських навчальних закладів підручники формувати у національному дусі, що сприяло б активізації національної самосвідомості та розвитку патріотизму шкільної молоді. При цьому інспектори, які мали право на здійснення перевірки українських навчальних закладів, обов'язково повинні знати українську мову й українські звичаї. Крім того, у районах, де переважає українське населення, в окружних шкільних радах мають працювати представники українського населення. Окрему увагу було приділено створенню українського університету у Львові, а також заснуванню окремої української окружної шкільної ради [9, с. 140].

Під час роботи у парламенті Кирило Трильовський представляв русько-український клуб [5, с. 8], який було засновано на першому його засіданні ще у червні 1907 року [6, с. 93]. Він регулярно брав участь у публічних дискусіях та у своїх виступах порушував актуальні питання українського національного руху. К. Трильовський був незалежним політиком з окремою точкою зору, а тому його політична позиція не

завжди була співзвучною з думками інших українських депутатів.

Упродовж депутатської каденції К. Трильовський з парламентської трибуни виголосив близько 18 великих промов, які були різними за часом і тривалістю [13, с. 381]. Тільки за першу каденцію (1907-1911) К. Трильовський виголосив 11 великих промов, кожна з яких тривала 2-4 год., а під час «обструкції» українськими депутатами виголосив 10-годинну промову, торкаючись найрізноманітніших форм порушення чинного законодавства, законних прав та інтересів громадян крайовими та місцевими органами влади [12, с. 433-434]. З початку своєї депутатської діяльності парламентарій намагався підняти проблему українського народу на загальнодержавний рівень. У своїх виступах, один з яких тривав аж 5 год. [1, с. 128], порушував важливі питання щодо різноманітних форм недотримання прав та свобод стосовно українського народу.

Висновки. Таким чином можемо стверджувати, що К. Трильовський брав активну участь в організації публічних масових заходів, на яких підіймалися

важливі тогочасні питання, пов'язані із реформуванням центрального й місцевого виборчого законодавства, належною організацією шкільної справи в краї, потребою розмежування земельних угідь між селянським населенням і більш заможними власниками, необхідності ремонту доріг та потреби організації народних читалень як дієвого механізму у справі просвітницького руху в українських землях. Результатом такої активної позиції стало заснування товариства «Народна воля», яке прагнуло об'єднати місцеве населення під програмними засадами радикальної партії. К. Трильовський спричинився до ідейної та організаційно-правової діяльності товариства, особисто брав участь в організації публічних заходів, де підіймалися важливі питання соціально-економічного життя населення та вдосконалення виборчого законодавства. Поступово діяч утверджується на керівній посаді цієї організації й бере безпосередню участь у виборчих кампаніях до Галицького крайового сейму та Державної ради.

Література:

1. Андрусак Т. Правові погляди Кирила Трильовського. Вісник Львівського університету. Серія: юридична. 2000. Випуск 35. С. 125-134.
2. Аркуша О. Г. Соціально-професійна група українських адвокатів у Галичині другої половини XIX – початку XX століття: методологія і контексти досліджень. Адвокатура України: історія та сучасність: матеріали Всеукраїнського круглого столу. Київ; Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2013. С. 63-67.
3. Бойчук А. Політико-правові погляди Кирила Трильовського. Вісник Одеського національного університету. Правознавство. 2009. Том 14. Вип. 9. С. 29-36.
4. Василик І. Адвокатська еліта Східної Галичини у становленні української державності. Українознавчий альманах. 2013. Вип. 14. С. 217-222.
5. Василик І. Б. Адвокати-державники в історії України. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Advokati_derjavniki_Lviv_29102016.pdf (дата звернення: 24.02.2023).
6. Григорук Н. Парламентські вибори і діяльність української репрезентації у Відні в 1907-1911 рр. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер. Історія. 2017. Вип. 2. С. 93-97.
7. Данилович С. Т. Пояснення Програми русько-української Радикальної партії. Львів, 1897. 72 с.
8. Карпова І. Г. Видатні адвокати України К. Трильовський, А. Чайковський та Є. Олесницький як культурно-просвітні діячі. Актуальні проблеми юридичної науки та практики. 2019. № 1 (5). С. 60-65.
9. Корольова А., Марчук В. Кирило Трильовський та діяльність українського радикального політичного товариства «Народна воля» в м. Коломиї (1893-1914 рр.). Кирило Трильовський і січовий рух: Матеріали наукової конференції, приуроченої 150-річчю від дня народження Кирила Трильовського та 100-річчя створення Легіону Українських Січових Стрільців (Коломия, 6 травня 2014 р.). Коломия: Вік, 2014. С. 116-153.
10. Нагірний В. Трильовський і Коломия. Кирило Трильовський і січовий рух: Матеріали наукової конференції, приуроченої 150-річчю від дня народження Кирила Трильовського та 100-річчя створення Легіону Українських Січових Стрільців (Коломия, 6 травня 2014 р.). Коломия : Вік, 2014. С. 154-157.

11. *Нагірняк А. Я. Кирило Трільовський – організатор січового руху у Галичині (кін. XIX – поч. XX ст.). Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Держава та армія. 2014. № 784. С. 46-51.*
12. *Петрів М. Й. Українські адвокати: державні, громадські, політичні та культурноосвітні діячі кінця XIX – першої половини XX ст. Кн. 1. Київ: Вид-во «ЮСТІНІАН», 2014. 544 с.*
13. *Політичні портрети України у XIX ст. / Укладачі: А.О. Карасевич, К.М. Левківський, О.О. Карасевич, Л.С. Шачковська. Умань.: ФОП Жовтий О.О., 2015. 594 с.*

References:

1. *Andrusiak, T. (2000), "Legal views of Kyrylo Trylovskiy", Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya: yurydychna., vol. 35, pp. 125-134.*
2. *Arkusha, O. H. (2013), "A social and professional group of Ukrainian lawyers in Galicia in the second half of the 19th and early 20th centuries: methodology and research contexts: metodolohiia i konteksty doslidzhen. Advokatura Ukrainy: istoriia ta suchasnist: materialy Vseukrainskoho kruhloho stolu [Bar of Ukraine: history and modernity: materials of the All-Ukrainian Round Table], Kyiv; Ternopil', Ukraine, pp. 63-67.*
3. *Boichuk, A. (2009), "Political and legal views of Kyrylo Trylovskiy", Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Pravoznavstvo, Odesa, vol. 9, p. 14, pp. 29-36.*
4. *Vasylyk, I. (2013), "The legal elite of Eastern Galicia in the formation of Ukrainian statehood", Ukrayinoznavchyi almanakh, vol. 14, pp. 217-222.*
5. *Vasylyk, I. B. "State lawyers in the history of Ukraine", available at: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Advokati_derzhavniki_Lviv_29102016.pdf (Accessed 24.02.2023).*
6. *Hryhoruk, N. (2017), "Parliamentary elections and activities of the Ukrainian representation in Vienna in 1907-1911", Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. Volodymyra Hnatiuka. Ser. Istoriia., vol. 2, pp. 93-97.*
7. *Danylovych, S. T. (1897), Poiasnennia Prohramy rusko-ukrainskoi Radykalnoi partii [Explanation of the Program of the Russian-Ukrainian Radical Party]. Lviv, Ukraine.*
8. *Karpova, I. H. (2019), "Outstanding Ukrainian lawyers K. Trylovskiy, A. Tchaikovskiy and Ye. Olesnytskyi as cultural and educational figures", Aktualni problemy yurydychnoi nauky ta praktyky, vol. 1 (5), pp. 60-65.*
9. *Korolko, A. and Marchuk, V. (2014), "Kyrylo Trylovskiy and the activities of the Ukrainian radical political society "Narodna Volia" in Kolomyia (1893-1914)", Kyrylo Trylovskiy i sichovyi rukh: Materialy naukovoï konferentsii, pryurochenoi 150-richchiiu vid dnia narodzhennia Kyryla Trylovskoho ta 100-richchia stvorennia Lehionu Ukrainskykh Sichovykh Striltsiv [Kyrylo Trylovskiy and Sich movement: Materials of the scientific conference "Kyrylo Trylovskiy and the Sich movement", dedicated to the 150th anniversary of the birth of Kyrylo Trylovskiy and the 100th anniversary of the creation of the Legion of Ukrainian Sich Riflemen], Vik, Kolomyia, Ukraine, pp. 116-153.*
10. *Nahirnyi, V. (2014), "Trylovskiy and Kolomyia", "Kyrylo Trylovskiy i sichovyi rukh": Materialy naukovoï konferentsii, pryurochenoi 150-richchiiu vid dnia narodzhennia Kyryla Trylovskoho ta 100-richchia stvorennia Lehionu Ukrainskykh Sichovykh Striltsiv Kyrylo Trylovskiy and Sich movement: Materials of the scientific conference Kyrylo Trylovskiy and the Sich movement", dedicated to the 150th anniversary of the birth of Kyrylo Trylovskiy and the 100th anniversary of the creation of the Legion of Ukrainian Sich Riflemen], Vik, Kolomyia, Ukraine, pp. 154-157.*
11. *Nahirniak, A. Ya. (2014), "Kyrylo Trylovskiy – the organizer of the Sich movement in Galicia (end of the 19th - beginning of the 20th century)", Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Derzhava ta armiiia, vol. 784, pp. 46-51.*
12. *Petriv, M. (2014), Ukrainski advokaty: derzhavni, hromadski, politychni ta kulturnoosvitni diiachy kintsia XIX – pershoi polovyny XX st. [Ukrainian lawyers: state, public, political and cultural and educational figures of the end of the 19th – the first half of the 20th century], vol. 1, «YuSTINIAN», Kyiv, Ukraine.*
13. *Politychni portrety Ukrainy u XIX st. [Political portraits of Ukraine in the 19th century] (2015) / Comp.: Karasevych, A.O., Levkivskiy, K.M., Karasevych, O.O. and Shachkovska, L.S., Uman, Ukraine.*

Стаття надійшла до друку 25.05.2023